

misschien ook aan *Aristolochia Clematitis* en de wijngaardslak gedacht, welke laatste, volgens H. altijd, u hier maar zoo over de laarzen kruipt. Zouden ze er nog voorkomen? Vraagt ge? Zeker, in den omtrek van Haarlem zijn ze nog lang niet zeldzaam. Ziet ge daar op dat eikenstammetje die bruin-grijze schelp met die witte rimpels, terwijl het lijkt alsof hij met een vlies aan de boom vast zit? Dat is de woning van *Helix pomatia*; de slak is wit en grooter dan de gewone slak.

Kijk, daar staat een bloempje, dat er een beetje vreemd uit ziet. De bloemblaadjes zijn vuilgeel, aan de binnenzijde echter helder wit gekleurd. De stengel is kleverig, dat zouden u de mugjes en miertjes ook kunnen vertellen, die daaraan vastgelijmd zitten. Zij moesten hun nieuwsgierigheid met den dood bekoopen. Welk plantje dit is? Het is *Silene nutans*, zeer merkwaardig om zijne bestuiving, die in minstens drie dagen plaats heeft.

Zooals we reeds vermoeden, is het een nachtblaem. 's Avonds tegen een uur of acht, worden de verfrommelde kroonblaadjes gladgestreken en de bloem verspreidt een heerlijke hyacinten-geur. Spoedig springt de voorste krans meeldraden te voorschijn. De tweede nacht komt de tweede krans aan den beurt en in de derde nacht komt de stempel te voorschijn. Hand aan hand gaat hiermee een verandering van ligging der bloembladen gepaard. De bestuiving vindt plaats doordat een motten-soort (*Dianthoecia albimacula*), aangelokt door de fraaie witte kleur van de bloem en de geur, die deze verspreidt, er zich op zet en bij het opslurpen van de honing stuifmeel meeneemt. Vliegen de motten nu naar een bloem, die reeds een paar nachten bloeit, dan kleeft allicht hiervan iets op den stempel. Het gewone loopje dus.

Bij het beklimmen van den eigenlijken duintop, vinden we een groote berberisstruik, eenige bitterzoetplanten (*Solanum dulcamara*) en vele bremrapen (*Orobancha Galii*), die hier op de walstroo (*Galium verum* en *saxatile*) woekeren.

Zijn we eindelijk op den top en loopen we eens rond, dan

zien we de geheele zuidooster helling van den Brederoodschen berg bedekt met pijpbloemen (*Aristolochia clematitis*). Bij het plukken van eenige exemplaren komen we hoe langer hoe lager. Over de bestuivings-inrichting van deze plant zal ik hier nu maar niet uitweiden.

Zoo staan we heel spoedig in het eikenbosch aan den voet van de Blauwe trappen.

Bij dat beekje is een laantje; daarheen begeven wij ons. Al verder gaande komen we langs een boschje, waar het vol lolietjes der dalen (*Convallaria majalis*) staat. We mogen er echter niet aanraken; dit zou ons een proces-verbaal kosten. De jachttopziener bewaakt ze den geheelen dag. Het was te wenschen, dat de eigenares van deze bosschen op alle zeldzame planten, die op haar landgoed groeien, zoo zuinig was als op hare meiklokjes.

Bij dien eik slaan we weer linksom en volgen het rechte laantje, zoo komen we weer bij het weiland van Jachtlust. Ondertusschen hebben wij vele salomonszegels, gele reseda's en tusschen de aardappelplanten de guichelheil, met zijne mooie zaaddoosjes, gevonden. In dat elzeboschje zijn in Augustus nogal *Epipactissen* te vinden, als ook een enkele *Anacamptis pyramidalis*.

Ons tochtje is achter den rug. We hebben in onze plantentrommel veel belangrijks, dat we thuis willen bestudeeren. In de busjes hebben we eenige torren en vlinders alsmede de wijngaardslak. Onze schoenen zitten wel vol zand, maar dat kunnen we er in een wipje uit doen. Trouwens het is maar schoon duinzand. Dat we dorst hebben spreekt vanzelf, doch daar is wel raad voor. We hebben intusschen genoten, genoten van prachtige vergezichten, die ik maar niet eens heb pogen te beschrijven, genoten van de natuur, van planten en dieren. Het tochtje loont de kosten en de moeite dubbel, wie het nog nooit gemaakt heeft, raden wij ten sterkste aan, het aanstaanden zomer te ondernemen, zoodra de gelegenheid daartoe gunstig is.

Amsterdam.

H. KLEYN.

DE BITTERVOORN.

Nu ik uw stuk over de bittervoorn (*Rhodeus amarus*) lees, een stuk voorwaar, dat getuigt van nauwgezette opmerking, gevoel ik behoefte, de volgende regelen, nog in verband met dit vischje, te schrijven.

Als groot liefhebber van visschen, ook van aquariumvisschen, bezocht en bezoek ik vaak het aquarium van Artis. Ongeveer twee jaar geleden werd mijn aandacht door F. Pieters op de bittervoorn gevestigd. Ik ben voor mijn studie te Rotterdam, en zoo was het mij opgevallen, dat daar de meeste slagers een aquarium hebben. Daarin bevond zich dikwijls een vischje met een blauwe zijstreep, behoorende, zoo leek 't mij, tot de karperachtige visschen. Dit nu was juist het vischje, dat ik in 't aquarium van Artis had gezien: de bittervoorn, of bitterling. Ik herinnerde mij, ook zoo'n diertje in de Maas op 't kruisnet gevangen te hebben. Na dien tijd (d. w. z. dat de naam mij bekend werd) heb ik bij een slager 9 exemplaren gekocht, waarvan 5 stuks Artis zijn toegekomen. Op mijn vraag aan de slagerin, hoe zij aan de bittervoorns kwam, antwoordde ze mij: „Ik koop die vischjes van een armen jongen, die ze in 't Singel vangt en ze hier aan de deuren verkoopt." Deze bittervoorns waren echter niet mooi.

Met het kruisnet in een dooden arm van een haven te

R. visschende, ving ik op een plaats, waar veel planten groeiden (wel te verstaan geen drijvende) weer een groote bittervoorn. Deze is door slechte verzorging echter gestorven. Later heb ik nog enkele bijzonder groote dieren van een mansduim lengte op 't net gevangen, doch steeds slechts één tegelijk. Daar het mij wel gebeurt, dat ik 30, 40 voorntjes of blikjes enz. tegelijk op 't net heb, die te klein zijn om gegeten te worden, zoo zal ik voortaan goed opletten en ze één voor één nakijken.

De Bittervoorn leeft dus nog in de Maas (Schlegel). En nu ik toch aan 't schrijven ben, zal ik maar wat doorpennen over mijn liefhebberij. U krijgt dan meteen antwoord op enkele van uw vragen over vischvangst.

De wateren om Rotterdam en Amsterdam verschillen veel, ook de slooten.

In Rotterdam, meest vlak bij de stad (behalve richting Delfshaven) breede, vischrijke slooten en weteringen. Over het geheel toch schijnen me de slooten in Z.-H. rijker toe. De eerste wetering, welke zoo goed als niet bevaren wordt, begint vlak achter de diergaarde. Hierin heb ik veel bittervoorn zien zwemmen. Zelfs zag ik ze met den hengel vangen; o, ja, daarin heeft u, geachte heer, ongelijk dat de visch, welke aan den haak gevangen is, altijd sterft. Bijna

altijd blijft ze goed leven. Zooals u weet, is de snuit van de visch hoornachtig, zoodat bij een wond, veroorzaakt door een niet te lompe en zware haak (dus meest voornhaak) zelfs in 't geheel geen bloedstorting plaats heeft. Ik ben met beroepsvisschers fleuren wezen uitzetten, deze werden met voorns voorzien, welke alle aan den haak gevangen waren. Op dertig voorns telde ik in de bun slechts twee dooden. (Zoo wordt ook in Duitschland de grondel, als aasvisch, altijd aan den haak gevangen.) U kunt u ook in mijn aquarium overtuigen; daar zwemmen een rietvoorn, een blankvoorn en een baarsje lustig rond, welke voor 4, 3 en 2 jaar door mij aan den zijn hengel gevangen, (niet uit een hoop aan den haak gevangen visch overgehouden, neen, apart.)

De rietvoorn (ruischvoorn) had zelfs den haak vlak voor het oog. Ook een bericht uit mijn Duitsche visscherijkrant meldt, dat forellen, aan den haak gevangen, beter blijven leven, dan die uit netten. Dit werd gemeld, daar de politie het houden van aan den haak gevangen visch verbod — (verbod 1898). In netten beschadigt dikwijls de geheele visch; door een haak slechts de bek; in fuiken ook door de aanwezige aal; fleur, snoek, reepaal en zwakke soorten als brasem, blik en elft reken ik natuurlijk niet mee.

Om weer op mijn ervaringen terug te komen. Met het scheppen naar salamanders, kreeg ik in een aangrenzende sloot een giebel (half edel-, half steen- of kroeskarper) in het net. Deze mooie, maar trage visschen zitten veel in de nabijheid van Rotterdam, o. a. in de eerste sloot, einde Schie. Dit bemerkte ik, toen^{ik} schaatsen reed in dezen winter, (juist den eenigen dag, dat er ijs was, een Zaterdag). Vele giebels zag ik doodgevroren onder het ijs.

Goed, dat ik mijn brief nog niet weggezonden heb, want ik heb van de week nog meer ondervinding opgedaan.

Ik ving achter de diergaande weer twee kleine bitterlingen, in een nieuw aangelegden singel. Zoo spoedig ik gelegenheid heb, zal ik eens wat slooten doorvisschen. Desnoods haal ik er een groote mand door; want in de Maas is ons vischje mijns inziens te sporadisch.

Nu volgt nog iets, om iedere bittervoornliefhebber kwaad en jaloersch te maken!

Eenige dagen te Elshout (Kinderdijk aan de Lek) doorbrengende, vingen mijn vriend en ik veel groote baars, binnen- zoowel als buitenbaars. Hoe? Bij een der talrijke watermolenaars, en deze zijn allen visschers, werden een 50 baarsvischjes (wel te verstaan, vischjes om mee te baarzen) besteld. Hiervoor krijgt de man een kwartje of iets meer.

De visch werd op een aalkruisnet gevangen. „Vooral kleine karpertjes waren het, zoo goed om te baarzen,” vertelde mijn vriend. En wat waren die karpertjes..... geen karpertjes, maar mooie, hooge bittervoorns. Daar te Elshout noemt men ze nu verkeerdelijk karpertjes, ofschoon de visschers de karper heel goed kennen. Eigenaardige vergissingen zou het kunnen geven. Ik bestel b.v. bij een molenaar 50 karpertjes, om mijn vijver mee te bezetten. Heerlijk! Over een jaar of wat pondskarpers eten! En.... ik krijg armzalig kleine bittervoorn.

Hoe jammer ook, de bittervoorn werd aan den haak geslagen, want wij hadden niet anders.

Daar we bij een sluis zaten, duurde 't niet lang, of de dobber ging af en toe onder; een baars dus. Daar begint de baars te loopen. Gauw 't vierde lid aan den hengel.... alles onder, haal op! Een baars van 1¼ pond!

Het geheele verloop van zoo'n vischtocht kan ik hier niet beschrijven; misschien is 't ook minder gewenscht, zooals u zegt. De baars, en ook de snoek neemt bittervoorn liever dan grondelvoorn of blikjes. Kleine buitenbaars van een decimeter lengte slokte zelfs groote bitterling naar binnen. Gezegd zij nog, dat op een 50 van die aasvischjes soms 20 bitterlingen voorkwamen, dus dat is heel wat. Bij mijn vertrek nam ik wat bittervoorns mede. Drie bracht ik naar Artis. De rest ging in mijn aquarium. De laatst overgeblevene heb ik u nog gebracht. Dus ook bittervoorn in de Lek, en in massa's.

Rotterdam.

A. J. G. METZ.

Nog iets...

U schrijft o. a. blz. 226, „want bittervoorns gaan vangen om ze dood te martelen en op te eten, enz.” Waarom dood te martelen? Wanneer U dat zoo schrijft is het, of dat gewoonte is, of 't niet anders kan. Eén tikje op den kop, 't vischje is dood, en U kan de proef nemen of ze bitter zijn. Den raad, die U geeft om visch te vervoeren in nat mos, vind ik nu eens niet dierlievend. Dacht U, dat zoo'n dier het in 't mos, al is het nog zoo nat, niet benauwd heeft?

M.

Neen, ik dacht van niet; maar nu ik er aan ga twifelen, zou ik ieder wel willen verzoeken, het niet weer te doen; temeer daar ik van een onzer lezers vernam, dat de bittervoorn het bij warm weer niet eens een dag uithoudt in mos.

H.

VOGELBESCHERMING.

Ik heb dezer dagen een aardig boekje ontvangen, geschreven door H. Freiherr von Berlepsch en getiteld: „Der gesamte Vogelschutz.” De in de ornithologische wereld alom bekende naam van Von Berlepsch waarborgt ons, dat we iets goeds krijgen, iets van een meesterhand. En goedkoop dat het boekje is, ongelooflijk! In een aardig wollig groen bandje, met vergulde letters versierd, bevat het behalve 89 bladzijden druks, een groot aantal illustratiën en vele gekleurde platen, welke laatste goed zijn uitgevallen, en dat alles voor slechts één mark (60 cts.) Het boekje is tegelijk in de Duitsche, Engelsche, Fransche, Italiaansche en Zweedsche talen verschenen, om alom verspreid te kunnen worden.

Met het meeste genoegen heb ik het gelezen; het bevat gezonde denkbeelden, geen sentimentaliteit. Met een kort woord zij de inhoud er van meegedeeld.

Behandeld worden de vragen: Wat is vogelbescherming? Is deze noodig? Heeft zij nut? En wie moet haar uitoefenen en op welke wijze?

Vogelbescherming acht Von Berlepsch voornamelijk een vraagstuk van nationaal-oekonomischen aard, een maatregel, die voor den mensch van hoog materiël belang is, en daarom beantwoordt hij de tweede vraag natuurlijkerwijze in toestemmenden zin. Ja, de mensch mag en moet hier in de zaken der natuur ingrijpen, dat wil zeggen in die natuur, zooals zij door den mensch vervormd is. Ware de natuur aan zichzelf overgelaten gebleven, dan zou zulk ingrijpen niet noodig zijn. Maar wat heeft de mensch gedaan? Onnadenkend zijn bosschen uitgerooid, meren en poelen drooggelegd, en daardoor is de bestaande orde van zaken ook in de vogelwereld ten onderstboven gekeerd. In dien